

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Socialt arbete med drogmissbrukare SOL 065

Höstterminen 2004

Vad är NARCONON?

Synen på behandling inom ramen för en religiös ideologi

Författare:

Angelina Pavlova

Petra Strandkvist

Handledare:

Eva-Malin Antoniusson

Abstract

The purpose of this essay was to describe the opinions of different religious and non-religious ideologies and aspects of treatment, concerning use of drugs and drug addiction, and with a special focus at Narconon. We also wanted to try to understand the connection between professionalism and ideology in their treatment.

Our central questions were;

- How does the treatment Narconon's provides, look like?
- What is Narconon's opinion on use of drugs and drug addiction?
- What is Narconon's connection to the Scientology?
- Is there any scientific proof that Narconon's treatment is functioning?
- How can we understand the connection between professionalism and ideology in treatment?

We made interviews with six social workers and six interviews with staff at Narconon. Added to the interviews, we studied articles and Internet research.

From our work and through information we have got from Narconon, we have discovered the need of further research concerning their treatment. Narconon does continuous follow-up when the treatment is finished. To get insurance from different authorities, results must be evaluated by uninitiated judges, who are not bounded up with Narconon.

Innehållsförteckning

Förord	5
1 Inledning	6
1.1 Problemformulering	6-7
1.2 Syfte	7
1.3 Frågeställningar.....	7
2 Metod och urval	8
2.1 Studiens uppläggning	8
2.2 Etiska överväganden.....	9
2.3 Transkribering av intervjuer och telefonintervjuer.....	9
2.4 Urvalsmetoder.....	9-10
2.5 Källkritik	10
2.6 Resultatets tillförlitlighet	10-11
2.7 Fortsatt framställning	11
3 Avhandling av problemet.....	11
3.1 Tidigare forskning om Narconon.....	11-13
3.2 Teoretiskt perspektiv.....	13
3.2.1 Organisationsteori.....	13-14
3.2.2 Professionalism.....	14-15
3.2.3 Fältets doxa.....	15
3.3 Presentation av det empiriska materialet.....	16
3.3.1 Narconons historia	16
3.3.2 Narconons behandlingssteg	17-20
3.3.3 Narconons syn på drogbruk och drogberoende	20-21
3.3.4 Scientologirörelsen och kopplingen till Narconon.....	21-26
3.4 Ideologins religiösa roll i behandlingen.....	26-27
3.4.1 AA-rörelsen.....	27-28
3.4.2 AA-rörelsens syn på drogbruk och drogberoende	28-29
3.4.3 Pingströrelsen.....	29-30

3.4.4 Pingströrelsens syn på drogbruk och drogberoende	30
3.4.5 LP-stiftelsen.....	30-31
3.4.6 LP-stiftelsens syn på drogbruk och drogberoende	32
3.4.7 Den religiösa omvändelsen.....	32
3.4.8 Analys.....	33-35
4 Sammanfattande slutdiskussion.....	35-37
5 Litteraturförteckning	38-40
6 Bilagor	
6.1 Intervjuguide till personal och praktikant på Narconon.....	41
6.2 Intervjuguide till socialsekreterare	42

Förord

Först och främst vill vi tacka vår engagerade handledare Eva-Malin Antoniusson, för intressanta synpunkter och värdefull rådgivning i syfte att föra vårt arbete framåt. Vi vill därtill tacka Narconon för ett trevligt bemötande och deras välvilliga öppenhet. Ett tack riktas även till de socialsekreterare som bidragit med sin tid för att besvara våra frågor. Vi vill tacka våra familjer för det stora tålamod och överseende de har visat under arbetets gång. Sist men inte minst vill vi tacka varandra för ett gott samarbete.

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Efter avslutad socionomutbildning kommer många av oss att arbeta på socialkontor och därmed också fatta beslut om placeringar till olika behandlingshem. Det är då viktigt att ha goda kunskaper om dessa behandlingshem, för att på ett optimalt sätt kunna rekommendera till och senare också kunna placera våra framtida klienter på det bästa alternativet. Vår nyfikenhet gjorde att vårt intresse för ämnet väcktes. Vi valde att via Internet titta på några behandlingshem med ideologisk inriktning, bland andra Narconon, LP-stiftelsen, AA-rörelsen och Pingströrelsen. Det faktum att Narconon är ett av dessa behandlingshem har också varit en drivande kraft för vårt intresse.

Den förkunskap vi hade om verksamheten var att Narconon styrs av metoder influerade av Scientologirörelsen. Bland de socialsekreterare som vi varit i kontakt med innan studien påbörjades omtalas inte verksamheten särskilt ofta. Om den överhuvudtaget nämns i något sammanhang, är det i så fall att Narconon tillhör scientologerna och således också omtalas med en viss misstro. Med tanke på att scientologerna som begrepp förknippas med ordet sekt, är det i det här sammanhanget ingenting som upplevs som särskilt positivt. Kan det kanske vara en av anledningarna till att verksamheten inte nämns så ofta? En annan orsak är kanske att de använder sig av det så kallade "bastuprogrammet", som är en del av avgiftningsprocessen för drogmissbrukare, men som också inger en viss misstro (www.narconon.a.se).

Ett av våra mål med uppsatsen är att man inte tar saker och ting för givet, att man själv måste bilda sig en uppfattning om den verklighet man har fått förklarat för sig. Ligger det en sanning i det som har sagts eller är det bara en myt?

I och med att Narconon inte skiljer på alkohol och narkotika som drog, valde vi att göra likadant Narconons program riktar sig till amfetamin-, kokain-, heroin-, metadon-, alkohol-, hasch-, piller- och blandmissbrukare och fungerar lika bra oavsett vilken drog man använt (www.narconon.a.se).

Centrala begrepp som kommer att användas i uppsatsen är bland annat drogbruk och drogberoende som även ingår i vår frågeställning. Definitionen av bruk/missbruk kan tolkas på olika sätt utifrån vilken profession man har, exempelvis när det gäller personal inom socialtjänst eller sjukvård (Johansson & Wirbing, 1999).

I samhället och av de flesta människor finns det ett accepterat bruk, när det gäller alkohol och läkemedel. I Sverige är all icke-medicinsk hantering och egen användning av narkotika kriminaliserad och därmed är drogerna illegala. Användningen av droger kan ha många syften som till exempel, att uppnå välmående, stimulans, njutning, ångestlindring, en känsla av gemenskap och att få tillhöra en grupp med mera (Johansson & Wirbing).

Beroende är ett viktigt men problematiskt begrepp (Skog i Goldberg, 2000). Det främsta kännetecknet på ett beroende är att människan känner sig oförmögen att avstå från att konsumera det som han eller hon är beroende av. Beroende anses ha mer med kroppslig tillvänjning att göra och är en allvarigare diagnos än missbruk (Johansson & Wirbing, 1999). Ett beroende kräver oftast att personen ifråga helt slutar med drogen, beroendet är ingenting man går ut och in ur, från vecka till vecka.

1.2 Syfte

Vårt syfte med detta arbete är att beskriva Narconons syn på drogbruk och drogberoende. Vi vill också försöka förstå kopplingen mellan professionalism och religiös ideologi i behandling.

1.3 Frågeställningar

Våra frågeställningar är följande:

- Hur ser behandlingen ut som Narconon erbjuder?
- Vilket är Narconons syn på drogbruk och drogberoende?
- Vilken är Narconons koppling till Scientologirörelsen?
- Finns det eventuellt några vetenskapliga bevis på att Narconons behandling fungerar?
- Hur kan man förstå kopplingen mellan professionalism och religiös ideologi i behandling?

2 Metod och urval

2.1 Studiens uppläggnig

Vi tog kontakt med Narconon i Eslöv och bokade ett studiebesök (041103) för att kunna bilda oss en uppfattning om verksamheten och för att de skulle få träffa oss. Efter studiebesöket bestämde vi oss för att intervjua personalen på Narconon, vi bokade in ett besök veckan därpå (041109). För att belysa syftet utifrån två skilda aspekter och även synen på verksamheten, och eftersom Narconon endast hade sju personer anställda och en praktikant vid den tidpunkten, valde vi även att intervjua sex socialsekreterare från lika många kommuner i Skåne. I vårt arbete kommer vi att använda oss av referat från de personer vi har intervjuat.

Vi har kommit fram till den slutsatsen, att det mest lämpliga arbetssättet för oss är, att genom kvalitativa intervjuer få svar på vår problemställning. Enligt Patel och Davidsson (1994) är den kvalitativa studien en lämplig metod om man vill få djupare kunskaper inom ett ämne. Vår strävan är därefter att sammanställa och genom kvalitativ analys försöka förstå det material som framkommer i studien.

Vid de kvalitativa intervjuerna valde vi att använda oss av en ostrukturerad intervjumanual med olika teman från vårt syfte och våra frågeställningar. Som utgångspunkt i vår studie har vi på egen hand utarbetat två intervjuguider, se bilagor, där vi utgått från bestämda frågeställningar, men lämnat öppet för följdfrågor (Kvale, 1997). Intervjuerna har efter intervjupersonens medgivande spelats in på band. Intervjuerna med socialsekreterarna har skett per telefon.

Uppsatsen baserar sig på dels primärdata i form av intervjuer och dels sekundärdata i form av litteratur (Hilte, 2001) Vid tolkning av primärdata har vi försökt finna skillnader och likheter i materialet som är intressanta att studera närmare och därefter har vi tillika applicerat instuderat sekundärmaterial.

Vi har använt oss av ett induktivt arbetssätt, vilket innebär att vi med vår undersökning som grund, kommer att formulera nya slutsatser (Halvorsen, 1992). Eftersom vi har använt oss av det induktiva arbetssättet har vi utgått från hermeneutiken (Thurén, 1991). Förförståelse är ett centralt begrepp inom hermeneutiken och med det menas att vi inte uppfattar verkligheten

enbart genom våra sinnen. För att vi ska kunna förstå något överhuvudtaget är det viktigt att ha en förståelse. Vi tolkar allt vi upplever som någonting.

2.2 Etiska överväganden

Vi har i vårt arbete valt att inte namnge personalen vi har intervjuat, vare sig på Narconon eller de socialsekreterare vi varit i kontakt med, då vi inte anser att det är av vikt för uppsatsens trovärdighet (Kvale, 1997). Det här har vi givetvis bestämt i samråd med personalen på Narconon och socialsekreterarna. Dessa kommer i vårt arbete att benämnas IpN 1, 2, 3 och så vidare för intervjuperson Narconon. IpS 1, 2, 3 och så vidare står för intervjuperson socialsekreterare. Då vi inte har valt att lägga fokus på våra frågor ur ett genusperspektiv, kommer vi i vårt empiriska material inte att redogöra för huruvida svaren är framförda av en kvinna eller man.

2.3 Transkribering av intervjuer och telefonintervjuer

Efter utförda intervjuer transkriberade vi det inspelade materialet till text. För att fånga respondenternas dynamiska sätt att uttrycka sig valde vi att ordagrant återge deras svar (Hilte, 2001). Vi intervjuade alla respondenter var och en för sig och intervjuerna varade från fyrtiofem minuter till en timme. Vi utförde samtliga intervjuer på Narconons kontor och större delen av den tiden fick vi vara ostörda.

Intervjuerna med socialsekreterarna skedde per telefon där frågorna var standardiserade och inte företrädesvis var lämpade för mera in- eller djupgående frågor och svar, därav tiden på cirka tjugo minuter och de kortfattade svaren på frågorna (Trost, 1997). Svaren skrevs förhand fortlöpande under telefonintervjun.

2.4 Urvalsmetoder

Våra frågeställningar riktade sig mer till personalen än till klienterna på Narconon, därav valet av intervjupersoner. I samråd med en ur personalgruppen bestämde vi vilka vi skulle intervju och när intervjuerna skulle äga rum. Med tanke på att personalen, som består av sju personer inte var tillgängliga samtidigt, intervjuade vi endast fem stycken ur personalgruppen och en praktikant som gjorde sin sista dag efter tio veckor. Påpekas bör att befintlig personal varierande har arbetat mellan tre och tjugosex år.

I vår problemformulering nämner vi vikten av kunskap för att kunna placera våra framtida klienter på ett så optimalt sätt som möjligt. Vi valde att intervju socialsekreterare för att

kunna bilda oss en uppfattning om deras syn på Narconon som behandlingshem. Vi tog kontakt med olika socialförvaltningar och informerade dem om vår studie. De i sin tur hänvisade oss vidare till de socialsekreterare som hade tid och eventuellt också kunde svara på våra frågor. Intervjuerna skedde per telefon då vi på grund av tidsbegränsning inte kunde genomföra dem på annat sätt. Vi intervjuade sex socialsekreterare som hade varit yrkesverksamma från tio månader upp till tjuugoett år.

Beträffande telefonintervjuerna kunde vi uppfatta fördelarna med att de icke-verbala uttrycken inte på något sätt stal uppmärksamheten från deras svar, då vi ska försöka registrera och tolka de icke-verbala uttrycken med en viss försiktighet (Trost, 1997). Nackdelen däremot var att de intervjuade inte kunde fånga upp vårt intresse för ämnet och kanske därmed inte heller inspirerades till ett längre samtal.

2.5 Källkritik

Av största vikt att betona, är bristen på aktuellt sekundärmaterial inom ämnet. Med tanke på den kritik som riktas mot verksamheten har vi funnit att det saknas aktuell forskning och utvärdering av verksamheten. Vi har påträffat material om Narconon och Scientologirörelsen som dock har skrivits av dem själva. Vi har även funnit litteratur som ställer sig både positiv och negativ till verksamheten. Dock är litteraturen mestadels från sent 70-tal, då rörelsen befann sig i hetluften och kritiken verkar ha levt kvar sedan dess. Den främsta kritiken mot Narconon är dess samröre med Scientologirörelsen och att deras behandlingsmetoder anses oseriösa.

Den litteratur vi använt oss av har vi funnit på Social- och beteendevetenskapliga biblioteket och Universitetsbiblioteket i Lund, Campusbiblioteket och Stadsbiblioteket i Helsingborg, Malmö Högskola, Internetsökning via bland annat Google, LUB-bibliotek i nätverk, artikelsök via Elin och Lovisa som är Lunds universitetsbiblioteks lokala katalog, samt material från Narconon i Eslöv. Vi är medvetna om att materialet från Internet har mindre tillförlitlighet än den litteratur vi har funnit på biblioteken. Dock använde vi oss av Internet som källa med tanke på att vi hittade mer aktuellt material jämfört med det vi funnit på biblioteken.

2.6 Resultatets tillförlitlighet

För att trygga reliabiliteten i vårt arbete har vi försökt att agerat med ett öppet och förutsättningslöst sinne i tolkningen av respondenternas yttranden (Trost, 1997). Vi har medvetet försökt ta itu med deras uttalanden från olika tänkbara aspekter för att kunna ge en fördjupad bild av deras verksamhet. Validiteten i vår studie hänförs till hur väl våra teman i intervjuguide avspeglar det vi verkligen vill belysa (Trost, 1997). Något som kan påverka validiteten i vårt arbete är det faktum att vi intervjuat representanter från Narconon och för att få en annan åsikt om verksamheten valde vi att intervju socialsekreterare från olika socialkontor i Skåne.

2.7 Fortsatt framställning

Under rubriken avhandling av problemet presenteras tidigare forskning om Narconon. Därefter följer en kort redogörelse av teoretiska perspektiv såsom organisationsteori, professionalism och fältets doxa. Efter det kommer en presentation av det empiriska materialet som inleds med Narconons historia och avslutas med deras koppling till Scientologirörelsen. Därefter, under rubriken ideologins religiösa roll i behandlingen, presenteras olika rörelser med ideologisk inriktning samt deras syn på drogbruk och drogberoende. Därpå gör vi en analys av det vi har kommit fram till i vår studie. Avslutningsvis har vi skrivit en sammanfattande slutdiskussion.

3 Avhandling av problemet

3.1 Tidigare forskning om Narconon

Som tidigare har nämnts har vi endast funnit en liten mängd material om tidigare forskning gällande Narconon, dock har de egen forskning. På Narconons hemsida, www.narconon.a.se, står det att 60 procent av deras klienter förblir drogfria efter genomgången behandling. Föreståndaren, Håkan Larsson på Narconon i Eslöv, gjorde en enkel intern utvärdering under 2001-2003 (Prospekt-2004). Han undersökte hur många som hade påbörjat behandlingen, hur många som avbrutit respektive fullföljt planeringen och uppnått permanent drogfrihet. Narconon har en hög procent som fullföljer sin planering, uppföljningsåret inräknat och som också fortsätter sitt liv i drogfrihet utan ersättningsdroger. Utvärderingen visade, 50 procent år 2001, 85 procent år 2002 och slutligen 77 procent år 2003.

Kvalitetssäkring har alltid varit en del i Narconons organisation och har genomförts internt sedan trettio år tillbaka (Prospekt). All behandling som ingår i Narcononprogrammet är över-

vakad av behandlingspersonal och den slutliga översynen har metodikövervakaren. Narconon har ett europakontor i Köpenhamn som hjälper och utbildar personal i alla länder i Europa. Kvalitetssäkring, uppföljning och utvärdering har Narconon, enligt Lunds Länsstyrelse gällande ramavtal om vård, uppfyllts. Eslövs kommun, där Narconons verksamhet finns, har tillsammans med 31 andra kommuner i Skåne godkända avtal om vård och behandling (Kontrakt-ramavtal, 2004).

På Frontgruppens hemsida, http://ulf.ing-steen.se/~ulf/gerdman_on_narconon1.htm, fann vi en utvärdering gjord av sociologen Peter Gerdman (1981), som utfördes på Vårbygård i Stockholm. På uppdrag av Narconon begärdes en studie över resultatet av programmet. Det är den enda svenska studie vi hittills funnit. Narconons personal har ansvarat för faktainsamlingen, och ofta refereras det till den av Narconon och Scientologirörelsen som bevis på programmets effektivitet. Tittar man närmare på vad som egentligen står i studien är det bara drygt 6 procent av dem som påbörjade programmet som också avslutade det och uppgav sig vara helt drogfria ett år efteråt.

Fridell (1996) hänvisar till Gerdmans (1981) utvärdering om Narconon. Den visade att cirka 50 procent av dem som genomförde hela behandlingsprogrammet ansåg sig ha blivit hjälpta till ett narkotikafritt liv. Men om man tar hänsyn till att 77 procent av 61 individer avbröt behandlingen, och att resultatet därför baseras på de 21 procent som fullföljt den i sin helhet, blir det totala resultatet endast 7 procent, vilket är lika med fyra personer.

På en av Scientologirörelsens hemsidor, <http://.swedish.drugsalvage.org/page10.htm>, står det om Narconon i Stockholm, Vårbygård, Sveriges första behandlingscenter som öppnade sina dörrar 1972 i Huddinge. En utvärdering i Sverige 1981 fastställde att Narconon har 78-procentig behandlingsframgång. Vad som är oklart är huruvida det är samma utvärdering Gerdman har gjort eller om det är en utvärdering som Narconon har gjort. Dock utgår vi ifrån att det är Gerdmans utvärdering från 1981.

I boken "Heroin 77" från 1977 har Narconon sammanställt en analys av den dåvarande situationen och en beskrivning av Narconons metodik, detta på begäran av några ledamöter i riksdagen. I Heroin 77 redovisar också Narconon följande siffror från perioden 15/2 1976- 15/2 1977 - av 55 missbrukare som påbörjade och lämnade programmet under perioden var 22 personer drogfria i mars 1977.

Vad gäller tidigare uppsatser om Narconon har vi varit i kontakt med Maria Lindenmo som är jourhavande bibliotekarie på Social- och beteendevetenskapliga biblioteket i Lund. Bland uppsatserna skrivna i Lund kunde hon inte hitta någon som handlar specifikt om Narconon. Vi tog även kontakt med Carina Grujic, kurssekreterare på Malmö Högskola som är verksam inom hälsa och samhälle, enheten för socialt arbete. Hon upplyste oss om att det inte finns någon utvärdering om Narconon. Däremot gjorde vid två tillfällen ett par studentgrupper ett kortare projektarbete om Narconon. Det var B-uppsatser som inte längre finns kvar på skolan. Vi fick däremot en fältrapport på fem poäng från Narconon i Eslöv. Den var från vårterminen 2004, gjord av en student som går hälsa- och samhällsprogrammet på Malmö Högskola. Fältrapporten handlade om "Narconons behandling utifrån sex klienters perspektiv". På CAN:s hemsida, www.can.se, centralförbundet för alkohol och narkotika, hittade vi två uppsatser i deras bibliotekskatalog. De var dock från 1972 av Marielle Ewerlöf, "Olika former av narkomanbehandling med speciellt fokus på Narconon" och från 1979 "Ideologiernas roll i narkomanvård" av Bo Jerverius.

3.2 Teoretiska perspektiv

3.2.1 Organisationsteori

I vårt moderna liv spelar organisationer en avgörande roll. Definitionen av en organisation är: en stor samling av människor som arbetar för att uppnå vissa mål (Giddens, 2003). Enligt Max Weber behöver en organisation skriva regler för att kunna fungera och den behöver olika register och arkiv, där informationen kan lagras. Weber menar att organisationer är strikt hierarkiska med makten koncentrerad i toppen. Enligt Weber är alla moderna organisationer mer eller mindre byråkratiska. Byråkrati innebär en tydlig maktfördelning av skrivna regler som kontrollerar de handlingar som de anställda utför på arbetet. Den moderna byråkratin utgör ett mycket effektivt sätt att organisera ett stort antal människor och att säkerställa att besluten fattas utifrån gemensamma kriterier.

Michel Foucault (Giddens) ansåg att den fysiska miljön, i vilken en organisation finns, i hög grad påverkar dennes sociala funktionssätt. Foucault lade stor tonvikt vid synligheten när det gäller hur makt och inflytande kommer till uttryck i den yttre miljön. Övervakning innebär att man kontrollerar vad de anställda gör, samtidigt som man på något vis "registrerar" på vilket sätt de genomför sina arbetsuppgifter. I en organisation där man vill att personalen ska samarbeta för att uppnå de formulerade målen är det annorlunda. En alltför stark övervakning

gör de anställda alienerade och leder till att de tycker att de förnekas möjligheter att använda sin kompetens och sitt engagemang

Organisationer kan ha olika utgångspunkter allt från religiöst grundade övertygelser till vetenskapliga data (Fridell, 1996). De första moderna självhjälpsgrupperna uppstod under 1930-talet. Fokusering och utveckling låg tidigare på trossamfundens breda hjälpinsatser. Senare kom vikten av kunskaper om missbruk att betonas och förenade erfarenheter som bas för ideologisk utveckling. På så sätt blev verksamheternas målformuleringar tydligare. Den religiösa sekten, trossamfundet eller självhjälpsrörelsen erbjöd ett lockande alternativ – omvändelsen, som var den kortaste vägen till ideologins renhet (Fridell). För att en ideologi ska vara bärande krävs det att den förankras i organisationen och dess effektivitet.

Under inledningsfasen i ett kollektiv eller i en rörelses verksamhet brukar ett karismatiskt ledarskap dominera eftersom det oftast är ledaren som har varit med och startat verksamheten (Fridell). Den här typen av ledarskap stabiliserar den ideologiska kursen i organisationen på ett snabbt och slagkraftigt sätt. Vad som däremot kan bli problematiskt är personlighetsdrag och egenskaper hos ledaren, som under inledningsfasen har haft högt värde, men som senare kan bli både ineffektivt och direkt destruktivt.

3.2.2 Professionalism

När man talar om att vara professionell menar man oftast, att man förvärvat sig en yrkeskompetens och använder sig av denna och som samtidigt bygger på såväl teoretiska studier som praktisk erfarenhet, förvärvad skicklighet med mera (Bernler, Cajvert, Johansson & Lindgren, 1999). Professionaliseringsprocessen består för den enskilde, av en längre tids införlivande av kunskaper och färdigheter med den person man är, samt uppnående av vissa positioner. Först när dessa positioner har uppnåtts kan en person anses vara och uppleva sig själv som professionell. Enligt ovanstående källa finns det sex centrala positioner:

1. Integrerade egna värderingar gällande yrket, dess roll och plats i samhället. Regler, normer och synsätt som styr relationen till klienter, kollegor och chefer.
2. Förmågan att reflektera över yrket och dess utförande, så att man kan lösa situationer man tidigare inte mött, utan komplikationer men med rutin och förmåga att handla självständigt.

3. Samlad och tydlig yrkesidentitet över helheten och dess möjligheter och begränsningar inom området och inte bara över specialfunktioner.

4. Efter långvarig träning kunna utföra arbetsmomenten med automatik och rutin.

5. Generell och specifik kompetens, alltså införstådd med sina arbetsuppgifter samt väl insatt i specifika metoder.

6. Samverkan i samhället, samspelet mellan individen, samhället och övriga världen.

Ur ett etiskt perspektiv är det inte professionellt att ägna sig åt ett arbete till vilket man saknar kompetens eller förutsättningar för (Meeuwisse, 2000). Professionell hållning innebär ”en ständig strävan att i yrkesutövandet styras av det som, på kort och lång sikt, gagnar den hjälpsökande, inte de egna behoven, känslorna och impulserna” (Holm i Melin & Näsholm, 1998, sid 258).

3.2.3 Fältets doxa

Inom ett fält ska det finnas en doxa, det vill säga en föreställning som är självklar, en sak som inte behöver uttalas. Fältbegreppet i Bourdieus handlingsteori beskriver hur individen placerar sig i olika grupper, åskilda av till exempel yrkestillhörighet, utbildning eller professionell status (Jansson i Kristiansen, 1994). Ett socialt fält är ett konkurrensfält som befolkas av människor som strider om något som står på spel och är gemensamt för dem. Konkurrensen sker med hjälp av symbolvärden samt makt och status inom gruppen. Dock konkurrerar ett fält även gentemot andra fält om makt och inflytande. Varje fält försöker skydda sitt område mot konkurrens från andra områden. För att kunna konkurrera i ett fält krävs vissa kunskaper som är ämnesspecifika och kunskaper om ett fälts etik. Inträdelse i fältet kräver att man gör investeringar som är överensstämmande med fältets etik, till exempel hur man umgås med rätt människor.

För att man ska kunna tala om fält enligt Bourdieu, måste det finnas en viss grad av autonomi i fältet. Det sociala arbetets doxa är behovet att hjälpa andra människor (Jansson i Kristiansen). Inom det sociala arbetet råder det en ständig diskussion om vilka metoder som är bäst för att kunna hjälpa människor, exempelvis tvångsvård kontra

frivilligvård och synen på orsakerna till ett missbruk. Denna dialektik håller ständigt fältet i rörelse och ger individen möjlighet att orientera sig inom fältet.

3.3 Presentation av det empiriska materialet

3.3.1 Narconons historia

Narconon – non narcosis betyder nej till droger (www.narconon.a.se). Narconons behandlingsprogram är framställt av L Ron Hubbard grundaren till Scientologirörelsen, men själva länkrörelsen Narconon, startades av fängelseinternerna William Benitez i Arizonas delstatsfängelse den 19 februari 1966 (Larsson, 2000). Benitez var dömd till femton års fängelse för innehav av narkotika och hade själv ett långvarigt heroinmissbruk bakom sig. Han läste en bok som heter "Tankens Grunder" skriven av den amerikanske författaren och humanisten L Ron Hubbard. Benitez upptäckte att boken innehöll principer och övningar som gick att tillämpa på missbruksproblem (Larsson). Han upptäckte även att drogberoende var en sorts oförmåga, och utformade ett program så att missbrukarens naturliga förmågor skulle tas fram och förstärkas, därmed skulle man kunna besegra handikappet.

De grundläggande övningarna inom Narconons program är desamma som i Scientologirörelsen (Nycander, 1977). Förutom att Narconon är en praktisk tillämpning av en del av Hubbards idéer, har den ingen religiös prägel och befattar sig inte med Hubbards allmänna "filosofi". Narconon har förknippats med scientologerna, men själva påstår de sig vara religiöst och politiskt oberoende (Lisinski i Alkohol & Narkotika, 1994). Referatet nedan kan man referera till Nycander (1977) och det han skrivit att Narconon är en praktisk tillämpning av delar av Hubbards metoder.

IpN 5: " I början var materialet rent scientologimaterial, som man har hämtat från kyrkan. Men väldigt snabbt måste vi utveckla ett eget Narcononmaterial. Det är inte Hubbard som har skrivit detta, utan vi har gjort det baserat på hans arbete, så att vi har fått en separation från den ursprungliga texten. Detta var helt enligt L Ron Hubbards egen vilja, men han skrev det inte utan det gjorde vi. Vi har testat Narconon från 1972 som har haft alla barnsjukdomar som alla organisationer har haft och vi jobbar hela tiden på att förnya detta och lägga till delar av programmet. Det måste vi jobba med hela tiden, men vi måste hålla oss inom ramen, det är vad vi har att göra med".

Narconon i Sverige öppnade sitt första behandlingshem 1972 utanför Stockholm och 1982 slogs portarna upp till behandlingshemmet Skarhult utanför Eslöv (Prospekt, 2004). Den startades av rehabiliterade missbrukare och drivs än idag av personer som har erfarenheter om

hur man tar sig ur ett missbruk och lyckas fortsätta att vara drogfri utan några ersättningsdroger. Narconon hävdar att orsakerna till missbruket finns inom individen och kan endast avlägsnas genom ett målmedvetet arbete av honom själv. Idag har man två behandlingshem och tre förebyggande kontor i Sverige.

3.3.2 Narconons behandlingssteg

Narconons drogrehabilitering består av åtta steg som är indelade i tre faser som studenten/klienten får genomgå under tre till nio månader (Larsson, 2000), där varje steg bygger på och kompletterar det föregående steget. Var och ett av stegen vänder sig till särskilda problemområden hos individen med målet att ge individen de verktyg som denne behöver för att leva ett drogfritt liv. Narconons benämning på den som genomför programmet är student och inte klient. I vårt arbete har vi valt att använda båda beteckningarna, student och klient.

Narconons behandlingsprogram är individuellt anpassat. Förutom schemalagda behandlingssteg ingår enskilda samtal, praktiskt arbete och aktiviteter (Prospekt, 2004). Efter varje vecka träffas man i grupp för att ha stegavslutningar och där man diskuterar framgångar och upplevelser.

För att göra behandlingsstegen mer färgstarka och levande har vi valt att komplettera dem med referat från **IpN 1**.

”Vad som är viktigt att få in här är att Narconon är en hjälp till ett självhjälpprogram.”

Fas ett

Drogfri avtändning: (steg 0) med vård, näringstillskott, vitaminer, avslappningsövningar och dygnet runt service (Larsson, 2000). Narconon har även tillgång till sin egen läkare som gör en bedömning om studenten/klienten kan genomgå en behandling utan några mediciner.

”Vår läkare Stig Cronberg gör bedömningen om studenten/klienten kan göra en medicinfri behandling eller inte. Vi blandar inte mediciner och Narconon. I så fall behöver den personen ett annat program. ”En heroinist är oftast klar på sex till åtta dagar. Han kommer in i sin sömnrytm efter två till tre veckor. Vi finns hos personen 24 timmar om dygnet, den värsta dagen är den tredje dagen”.

Kommunikationsövningen: (steg 1) är en terapeutisk kommunikations- och träningskurs i att öka tilliten och förmågan att kunna vara här och nu. Förstärka förmågan att stanna kvar i situationen utan att lämna den eller rygga tillbaka. Få en person mera utåtriktad och hjälpa

honom att bli bättre i kommunikation med andra människor och med sin omgivning. Enligt Narconons personal är en anledning till varför människor tar droger, en brist i kommunikationen på ett eller annat sätt.

”Anledningen till att människor tar droger är en brist på ett eller annat sätt i kommunikationen. Att kunna sitta mitt emot varandra med slutna ögon, att lära sig att kunna känna sig obesvärad är inte någon lätt sak. En tyst övning, inga ryckningar, bara vara där under en minut. Ni kan tänka er en nervös person, för denne är en minut en fantastiskt lång tid och under kursen sitter vi en timme”.

Reningsgenomgång: (steg 2) är det så kallade ”bastuprogrammet” som innebär lätt motion, bastubad och näring som hjälper kroppen att göra sig av med drogresterna och andra gifter som har samlats i fettvävnaderna (Larsson, 2000). Kortfattat redogörs nedan för hur bastuprogrammet genomförs.

” Vad bastuprogrammet går ut på? Enkelt och snabbt förklarat: du löper, du sitter i bastun, du svettas och dricker mycket. Löper gör du för att få igång blodcirkulationen. Det första du börjar med är att ta vitaminer och vi har ett speciellt vitamin här som heter Niacin, som reagerar mot drogresterna som finns i kroppen och forslar bort dem ur blodsystemet. Även i bastuprogrammet ser vår läkare Stig Cronberg till våra studenter/klienter”.

Fas två

Studieförbättringskursen: (steg 3) ger studenten/klienten förmåga att studera och använda nya kunskaper. Med hjälp av Narconons studieteknik lär sig studenten/klienten att studera på rätt sätt.

” Vår studieteknik är problemet för de flesta när de börjar i skolan. Föredraget till den skrivna sidan är inget annat än en kommunikation. I en text är det en massa ord som bildar en mening, om man inte förstår alla ord så förstår man inte kommunikationen. Vi lär våra studenter/klienter att inte gå förbi någonting de inte fullt ut förstår, utan istället fråga om det, slå upp det, se till att sidan förstås”.

Kursen för kommunikation och varseblivning: (Steg 4a och b) gör studenten/klienten mer vaken och medveten och hjälper honom att hålla kontroll och vara bättre i kommunikationen med sin omgivning. Genom konfrontationsövningar lär man sig att vara närvarande här och nu. Konfrontationen har en viktig och central roll.

”Vad som är en central roll i Narconon är konfrontationen, att vara närvarande i tid. Konfronteringen betyder att man tittar rakt på personen. Syftet med övningen är att konfrontera. En individ hamnar i en hemsk händelse, där tiden stannar och där han sitter fast. Vad vi vill uppnå är att få denne individs uppmärksamhet, att vara närvarande här och nu. Man blir här och nu i omgivningen”.

Fas tre

Livets med- och motgångar: (steg 5) ger kunskaper som är nödvändiga för att man skall kunna uppnå större personlig stabilitet och lycka i livet (Larsson, 2000). Här gör man återblickar och ser vilka personer som varit bra/dåliga i ens liv.

”Här går man in på vilka människor som är bra att umgås med och vilka som är dåliga. Hur kan jag hantera dem som jag har en dålig relation till, som jag kanske vill ha kvar i livet, som mamma och pappa eller någon annan person. Att kunna stänga dörrarna, att vissa skeenden i livet gör att man återfaller? För det finns trots allt människor som kan påverka en negativt. Hur gör man för att hantera detta”?

Personliga värden och integritet: (steg 6) ger den kunskap man behöver för att kunna finna och utforma sina egna etiska värderingar och uppnå personlig integritet, det vill säga personen konfronteras med sitt förflutna.

”Här går man in och gör upp med sitt förflutna. Man skriver helt enkelt ner vad man har gjort som man inte tycker är speciellt bra. Därefter ser man på vad som verkligen hänt. Okej, det här har jag gjort. Konfronterar man inte händelsen, så har man den också med sig framgent”.

Kurs om att förändra tillstånd i livet: (steg 7) i denna kurs används etikteknologin som L Ron Hubbard utvecklade så att man kan ta de exakta steg som behövs för att förbättra livsvillkoren och korrigera ohanterade tillstånd som lett i fel riktning. Olika rädslor för saker och ting som exempelvis otrohet förklarar varför en person betar sig på ett speciellt sätt.

” Jag är en kille som har varit konstant otrogen. Det har framförallt att göra med min rädsla att bli lämnad. När jag väl upptäckt detta, tittade jag på första gången jag var otrogen. Varför var jag otrogen? Jo, om hon skulle lämna mig, så skulle jag ha en reträttväg. Det var jättejobbigt men sedan sa jag till mig själv: varför kan jag inte vara så pass säker på mig själv så att jag kan bli kvar i ett förhållande och inte behöva vara otrogen”.

Narconons kurs om ”Vägen till lycka”: (steg 8) lär studenten/klienten en moralkod som är icke-religiös enligt principen ”rena händer ger ett lyckligare liv”. Personen skiljer ut det som han/hon gjort mer eller mindre bra och väljer det bästa alternativet.

” Enkla moraliska regler – icke-religiösa, som går ut på att leva på ett bra sätt och att må bra. Man tar åt sig det man tar åt sig och struntar i det man inte tycker man har gjort bra. Och då har man också kommit till slutet av hela programmet”.

Utslussning och eftervård: individuell uppföljning i cirka ett år efter avslutad behandling. Om personen skulle återfalla finns det möjlighet att komma tillbaka till Narconon och tillsammans med dem gå igenom vad som gått fel.

”Är man ute och det känns som att man kommer att få ett återfall snart, då kommer man tillbaka till Narconon och gör ett försök att hantera det som har varit ett problem och sen är man ute igen”.

Sammanfattningsvis är Narconon ett individuellt anpassat program, indelat i tre faser där varje fas består av ett antal steg. Programmet är utarbetat som ett självhjälpssystem. Förutom behandlingsstegen innehåller behandlingen strukturerade dagar med enskilda samtal, praktiskt arbete och aktiviteter. Varje vecka träffas man i grupp för att ha stegavslutningar och dela framgångar och erfarenheter. I fas ett finner man den drogfria avtändningen, kommunikationsövningen och reningsgenomgången, bastuprogrammet. I fas två ingår studieförbättringskursen och kursen för kommunikation och varseblivning. I fas tre ingår livets med- och motgångar, personliga värden och integritet. En kurs om att förbättra tillstånd i livet och Narconons kurs om ”vägen till lycka”. Efter avslutad behandling sker individuell uppföljning under ett år.

3.3.3 Narconons syn på drogbruk och drogberoende

Beträffande Narconons syn på drogbruk anser de att det finns två grundläggande orsaker till varför man tar droger. Det finns något man vill undvika samt något man eftersträvat, men varit oförmögen till att uppnå (Larsson, 2000). Det kan röra sig om bristande självkänedom eller någon form av verklighetsflykt. Vi kommer nedan att använda oss av referat utifrån Narconons syn på drogbruk och drogberoende.

IpN 6 *”Det är individuellt, det handlar ofta om bristande självkänedom. Man försöker dölja någon form av oförmåga. Det kan vara allt ifrån att inte kunna skriva till att inte kunna prata med en tjej”.*

IpN 3 *”Jag tror att många som börjar med droger, använder drogen som någon form av verklighetsflykt”.*

När det gäller drogberoende anser inte Narconon att det är en obotlig sjukdom (www.narconon.a.se). Däremot tror de att individen har en egen valmöjlighet att välja bort missbruk av alkohol och andra droger genom att komma till insikt om sitt ansvar för det tillstånd den befinner sig i. Man tror inte heller på ärftlighet och när det gäller sjukdom, är det i såfall en ytterst tillfällig sådan.

IpN 2 *”Jag tror inte på det här att det är ärftligt. Jag tror inte att det finns någon alkoholgen, missbrukargen eller amfetamingen och så vidare. Jag tror att det kan vara att man har lite annorlunda förutsättningar, men det behöver inte leda till ett missbruk om livet skulle kunna erbjuda det man behöver för att bli stark”.*

IpN 3 *”Jag ser det inte som en sjukdom i så fall som en ytterst tillfällig sjukdom”.*

IpN 4 *”När någon blir beroende av droger, så blir de mindre och mindre kapabla till att hantera världen runt omkring dem. Det är oftast känslomässiga och andra problem i deras förflutna som de inte kan möta längre. De går in med idén om att problemen ska försvinna, men det blir bara värre och ytterligare ett problem tillkommer”.*

IpN 1 *”Det finns ett fysiskt och mentalt beroende. Det mentala beroendet är så här: Ni sitter på Pågatåget, framför er sitter en kille och äter en magnumglass. Det är trettio grader varmt ute och ni tänker; Åh, vad gott det skulle vara med en Magnum. Det är det mentala, det är huvudet som sätter igång tankarna. Sen finns det också det fysiska, exempelvis sockersuget. Om du inte får din portion socker varje dag, hur mår du då? Kroppen är inte riktigt i trim, eller hur? Det är det fysiska beroendet”.*

Drogberoendets utveckling och förlopp börjar med att en individ upplever att han har olika arter av problem, till exempel sorg, hopplöshet, depression och olustkänslor eller har någon form av emotionell eller fysisk smärta (Larsson, 2000). Lösningen på individens bekymmer och besvär blir drogernas och alkoholens smärtstillande egenskaper. Det huvudsakliga skälet till att en individ tar droger en eller två gånger är den lättnad och frigörelse drogen ger. Missbrukare kan inte sluta med droger av två skäl: mentalt och fysiskt drogsug orsakat av drogester i kroppen och den biokemiska drogpersonligheten som skapas av drogerna och därtill den livsstil som personen har övergått till för att fåtag på drogerna.

3.3.4 Scientologirörelsen och kopplingen till Narconon

I boken ”Tankens grunder” (Hubbard, 1974) förklaras scientologi på följande sätt: Scientologi – scientology kommer från latinets *scio* – vetande och från grekiskans *logos* – studium, vilket betyder studiet av vetande. Scientologin är en tillämpad religiös filosofi som behandlar studier

av kunskap. Genom att praktisera dess teknologi, kan man åstadkomma önskvärda förändringar av tillstånd och livsvillkor. Scientologin riktar sig till människan som andlig varelse, den syftar till att öka individens medvetenhet och förmåga samt göra den fri. Scientologin har vissa mål som eftersträvas. Dessa mål är: en civilisation utan sinnessjukdom, utan brottslighet och utan krig, där dugliga människor kan ha framgång och hederliga människor har rättigheter och där människan är fri att stiga till högre höjder.

Scientologin brukar framställas som en religiös filosofi (Nycander, 1977). Den har inslag av buddism och hinduism och sägs bygga på bland annat de indiska Vedaböckerna. Dianetik är en sammansättning av de grekiska orden *dia* och *nous* och betyder ungefär genom medvetande. Med hjälp av dianetik kan man enligt Hubbard lära sig att bota psykiska störningar och psykosomatiska sjukdomar (Hubbard, 1974). Scientologin är en filosofisk och religiös påbyggnad av dianetiken.

Att L Ron Hubbard var en framgångsrik sciencefictionförfattare blir tydligt av det idéinnehåll som gavs Scientologin som religion. Människosläktet har enligt denna lära sitt ursprung på en planet i en annan galax, 76 miljarder år tillbaka i tiden (Fridell, 1996). På planeten blev andeväsen, thetanerna ihopsamlade av den onde tyrannen, Xemu, som frös dem till is och sände dem till jorden och kastade ner thetanerna i vulkaner. Explosioner briserade och thetanerna sprängdes ut ur sina kroppar och upp i de elektroniska nät som hade spänts över vulkanerna. Thetanerna har sedan dess ständigt tagit sin boning i nya människokroppar på jorden, eftersom de är odödliga. Scientologerna ser det som sin uppgift att frigöra thetanerna, då de under miljarder år har haft obegränsad mängd negativa upplevelser och har satt sig fast på människorna som minnesspår, så kallade engram, vilket hindrar deras känsloliv.

Den metod som scientologerna använder sig av för att befria människorna från sina negativa upplevelser kallas för "auditering". Auditeringsprocessen inleds med en bedömning av tillståndet. Det viktigaste tekniska hjälpmedlet är en galvanometer eller den så kallade E-metern. Den registrerar det elektriska ledningsmotståndet i huden hos en person. Auditeringen utförs av en auditor inom Scientologirörelsen (<http://www.kritik.com/recensioner/index2.html>). Ledaren är själv "clear" från thetaner och mottagaren kallas för "pre-clear". E-metern registrerar förekomsten av thetaner som är skuld till allt möjligt negativt såsom sjukdomar, otur i kärlek, karriär, ångest och så vidare. Deras existens i människan håller henne/honom tillbaka.

Enligt scientologin finns det åtta drivkrafter i livet, de så kallade dynamikerna, de är motiv eller motiveringar (Hubbard, 1974). De åtta dynamikerna återfinns i Narconons sjätte och sjunde behandlingssteg och för att förstå dessa krävs det en presentation av samtliga dynamiker. För att göra de åtta dynamikerna mer färgstarka och levande har vi valt att komplettera dem med referat från **IpN 1**.

”De här dynamikerna är otroligt bra, detta på grund av att man delar upp livet i områden som man sedan kan skärskåda. Hur ser det ut inom det här området? De åtta dynamikerna ingår i det sjätte steget och faktiskt också i det sjunde steget. När man pratar om det sjunde steget, och om hur man förändrar tillstånd i livet, tittar man exempelvis efter i sin första dynamik, har jag skött mig där eller inte och så vidare”.

Den första dynamiken/jagets dynamik: drivkraften att existera som ”en själv”. Här finns individualiteten i sitt fulla uttryck.

”Så till exempel den första dynamiken. Hur ser det här ut i mitt liv”?

Den andra dynamiken/sexuella dynamiken: drivkraften att existera genom sexuell eller bisexuell aktivitet (Hubbard, 1974). Dynamiken består av två delar: dels själva sexualakten och dels familjeenheten inklusive omvårdnaden av barn. Här går personen in och tittar på vad han/hon behöver förändra i sitt liv.

”Sexualitet är en bit i det hela. Här kan man inspektera de två områdena i den här dynamiken. Vad behöver jag förändra där”?

Den tredje dynamiken/gruppdynamiken: drivkraften att existera i grupper av individer som till exempel i skolan, i samhället, i staden och i nationen är var och en, en del av den tredje dynamiken och är var för sig en tredje dynamik.

”Finns olika grupper i skolan, föreningar man är med i. Familjen kan i vissa fall sättas här, släkten kan också sättas här beroende på hur man själv delar upp den”.

Den fjärde dynamiken/mänsklighetens dynamik: drivkraften att existera som mänsklighet. Den vita rasen kan anses vara en tredje dynamik medan alla raser tillsammans kan betraktas som en fjärde dynamik. Exempelvis mångkulturella Rosengård i Malmö är en egen liten mänsklighet.

”Vilket är mänsklighetens släkte? Här kommer det exempelvis in rasism, här kommer det in negativa saker, till exempel att man har varit nazist, att man har sålt droger, att man har

langat droger och att man har smugglat. Exempelvis Rosengård i Malmö är en egen liten mänsklighet. Det finns alla typer av kulturer där”.

Den femte dynamiken/det levandes dynamik: drivkraften att existera som växt- och djurrike. Innefattar allt levande som är direkt betingat av liv.

”Vilket är livet i sig, djur och natur. Många pundare har suttit framför sin katt och blåst haschrök på den och sedan fått dåligt samvete, när katten senare mått dåligt för att den inte fått brass på ett tag. Det händer till och med att de sticker hundar med nålar eller att de slår hundar. Sånt kan man må dåligt av när man blir drogfri och det är då viktigt att man tittar tillbaka på det man gjort.”

Den sjätte dynamiken/universums dynamik: drivkraften att existera som det fysiska universum. Den är sammansatt av materia, energi, rum, tid och allt runt omkring oss.

”Det är alltså, enkelt förklarat, det som finns runt omkring oss, det du står på, din bil, din tid, din egen energi, andras energi. Du kan ju verkligen slösa bort din energi. Exempelvis som drogmisbrukare har man bara pengar, droger, pengar, droger för ögonen. Det är det enda som gäller. Snacka om att slösa bort sin tid.”

Den sjunde dynamiken/andliga dynamiken: drivkraften att existera som ande eller för andliga varelser, det vill säga allt andligt med eller utan identitet (Hubbard, 1974). Att inte följa sina tankar är ett brott mot dynamiken.

”Driften att existera som ande eller en andlig varelses drift att existera. Hur kan man ta det här med en satanist eller ateist som inte tror att man har en själ? Men en person kan ju tro på tanken eller hur? Du tänker en tanke, men följer inte den tanken. Det är ett brott mot det här till exempel.”

Den åttonde dynamiken/oändlighets- eller gudsdynamiken: drivkraften att existera som oändlighet. Detta definieras också som det högsta väsendet, som uppfattas olika beroende på vad man tror på

”Det är gud, det högsta väsendet för vissa människor. Andra människor, som till exempel en ateist, skapar saker för att han ska ihågkommas - så att det ska finnas någonting kvar av honom när han försvinner”.

Vi har tidigare berättat att de åtta dynamikerna återfinns i Narconons sjätte och sjunde behandlingssteg. Med hjälp av dynamikerna delar man upp livet i områden som man sedan analyserar. I det sjunde steget, en kurs om att förändra tillstånd i livet, tittar man på huruvida personen har skött sig eller inte.

Som tidigare har nämnts har Narconon kopplats samman med Scientologirörelsen. Narconons syfte är enligt stadgarna från 1976 att 'ombesörja självhjälpskollektiv där drogmissbrukare upphör med sitt missbruk och därigenom möjliggör att forma ett liv med ansvar och självrespekt' (Nycander, 1977). Narconon använder sig av L Ron Hubbards utbildningsmetod utan någon förändring eller avvikelse från ursprungstexten. I styrelsen sitter ingen representant för Scientologirörelsen. De som leder arbetet har inte rekryterats från Scientologirörelsen. De anställda rekryteras bland studenterna/klienterna som alla har varit missbrukare. Vi kommer nedan att använda oss av ett referat för att förtydliga Narconons koppling till Scientologirörelsen.

IpN 5: *"Självklart, arbetar vi efter Hubbards metoder, grundaren till scientologin. Därför är vi förknippade med det genom honom. Narconon använder Hubbard-metodiken. Vi har plockat ut de bitar som fungerar för att göra en person drogfri, det är det samröret vi har. Narconon får också support ibland från Scientologikyrkan. De stödjer Narconon med dels arbete, dels med pengar. Alla kyrkor är intresserade av socialt arbete, så även Scientologikyrkan. Sen finns det ju personer på Narconon som är scientologer. Vår målsättning är inte att få våra studenter/klienter som vi säger till scientologer. Eller att de ska bli religiösa eller gå till någon organisation. Vår målsättning är att de ska bli utbildade och leva ett drogfritt liv och hitta fram till vad de vill göra i livet. Så jag brukar säga, vad är sambandet mellan Scientologikyrkan och Narconon? Vi har samma farsa och syskon samarbetar ibland, vi har det syskonförhållandet att vi gör det. Om de har någon de vill informera om droger, så gör vi det. Organisatoriskt går det bra att tala med dem. Narconon har sina stadgar, vi är religiöst och politiskt neutrala".*

I ett brev från 1974 från scientologernas högkvarter i Köpenhamn till Socialstyrelsen i Stockholm (Nycander, 1977), betonades att Narconon fungerar endast genom den kunskap, som utvecklats av L Ron Hubbard, Scientologirörelsens grundare. Narconon har också tillåtelse att använda rörelsens kommunikationsteknik under förutsättning att tekniken används korrekt.

I Dagens Nyheter (1981-05-07), skrev Peter Gerdman att, Socialstyrelsen 1974 och 1975 avslog Narconons ansökningar om att få bedriva enskilt vårdhem med hänvisning till deras anknytning till Scientologirörelsen. Ann Krüger och Håkan Larsson, narcononledare på Huddinge Narconon hävdar att de inte får något ekonomiskt stöd från scientologerna. Däremot utarbetar scientologerna Narconons kurser, men de religiösa inslagen har tagits bort.

I Sydsvenska Dagbladet (1987-12-10), skrev Henry Carlsson 1987, att kritik riktades gentemot vårdkollektivet i Skarhult, en gård utanför Eslöv. Länsstyrelsen i Malmö godkände att Narconon skulle få bedriva hem för vård av boende med narkomaner i början av 1985. Skarhultgården hade då funnits i tre år. Socialnämnderna i Eslöv och Malmö hade kritiserat vårdkollektivet ett flertal gånger. Grunden till all kritik var, enligt Bo Persson, föreståndare på Skarhult, att behandlingshemmet skulle tillhöra Scientologirörelsen, men enligt honom stämmer det inte. Han menar att visserligen rehabiliterar de med hjälp av L Ron Hubbards läror, men deras mål är att få tillbaka narkomaner till ett normalt liv och det är få av dem som blir scientologer. Hur stort grepp som Scientologirörelsen har över Narconon är inte känt, men allt som finns i Skarhult kommer från scientologin då man använder deras kurser och böcker.

3.4 Ideologins religiösa roll i behandlingen

Begreppet ideologi kommer av grekiskans idea 'bild' och logos 'lära', teorin om hur ordningen i ett samhälle bör inrättas (Norstedts uppslagsbok, 2003).

I följande stycken kommer vi att redogöra för ideologins religiösa roll i behandlingen samt rörelser med en ideologisk inriktning, det vill säga AA-rörelsen, LP-stiftelsen och Pingströrelsen och deras syn på drogbruk och drogberoende. Den religiösa omvändelsen kommer även att skildras då den har en central roll i Pingströrelsen och LP-stiftelsen. Vi har använt oss av referat från telefonintervjuerna med socialsekreterarna. Vi har haft som utgångspunkt att skildra deras inställning till behandlingshem med en religiös ideologisk inriktning, i kombination med hur behandlingshemmens ideologi påverkar professionaliteten.

IpS 1 *"Ideologin får inte ligga före behandlingen. Många av hemmen utgår från sin religiösa tro istället för att utgå från sitt missbruksarbete. De jobbar med att frälsa klienterna istället för att arbeta med deras problematik. Frågan är vad som är sund och icke sund ideologi".*

IpS 3 *"Det som påverkar mig är människans behov av hjälp. Det viktigaste är att behandlingen ger någonting. För vissa människor fungerar den aktuella behandlingen bra, för andra gör den inte det".*

IpS 5 *"Generellt sätt blir jag skeptisk om det är en religiös ideologi. Är det någon som tror att Gud är lösningen, kanske det passar just den klienten".*

IpS 6 ”Att det finns en vårdideologi, att det finns en pedagogik och att det är en ständig utvärdering på deras arbete. Hur man gör och vad man gör och för vem man gör det. Många gör det för sin egen skull”.

De inre ramfaktorerna i en organisation påverkar och styr utformningen av verksamheten. Hit räknas resurser av olika slag, urval av patienter/klienter/gäster, målen och medlen, alltså sättet att organisera vården (Fridell, 1996). Organisationens behandlingsideologi och behandlingsfilosofi räknas till de inre ramfaktorerna. Ideologins innebörd är, att den styr, stabiliserar och skapar kontinuitet, det vill säga att tillfälliga förändringar inte ändrar det huvudsakliga normsystemet eller behandlingsinnehållet. Detta medför att organisationen upplevs som mer förutsägbar.

3.4.1 AA-rörelsen

Den första AA-gruppen, anonyma alkoholister, bildades 1935 i USA av Bill Wilson och dr Bob (Helmerson Bergmark, 1995). I Sverige har rörelsen funnits sedan 1953, men det var inte förrän på 1980-talet som AA blev allmänt kända. AA har ungefär 350 grupper i landet med cirka tio medlemmar i varje grupp och är en självhjälpsrörelse. Huruvida AA kan kallas religiösa eller inte kan diskuteras. Enligt AA:s tredje steg talar man om en Gud: ”Vi beslöt att lägga vår vilja och vårt liv i händerna på Gud, *såsom jag själv uppfattar honom*” (Lisinski i Alkohol & Narkotika, 1994). Individerna blir hjälpt till nykterhet genom AA:s tolv steg, vilket man gör ’en dag i taget’ och med hjälp av varandra (Helmerson Bergmark, 1995). AA-mötena är den viktigaste aktiviteten i AA, där deltagarna antingen kan välja att berätta sina ”livshistorier” eller att vara tysta. Det finns både slutna och öppna möten, slutna möten innebär att inga utomstående får delta (Fridell, 1996).

I vården handlar det om att förändra missbrukarens föreställning om att han eller hon själv klarar av att sluta med sitt missbruk. Det behövs en starkare kraft och denna starkare kraft kan vara en Gud eller exempelvis gruppmedlemmarna inom AA (Johansson, 1997). Syftet är att den enskilde ska kunna utnyttja kraften i det andliga utan att för den skull acceptera hela den teologi som en religion innehåller. Dock har AA utvecklat sin egen teologi och sina sakrament och därmed har man med de viktiga inslagen som en religion kännetecknas av.

De personer som inte tror på någon Gud uppmuntras att sätta sin tro till gruppen och till de personer som lyckas (Lindström i Alkohol & Narkotika, 1994). Enligt ett folkligt talesätt är

det de tre F:en - *fogden, flickan, frälsaren* som förmår att hålla en alkoholist borta från spriten. Empiriska studier av Vaillant från 1980 och 1983 i USA, och Edwards med flera från 1987 i England, har visat att detta yttrande är av betydande sanning. De har gjort var sin långtidsstudie där de har undersökt hur yttre och inre faktorer samverkar för att ändra en persons livsföring. Båda undersökningarna har visat att den typiska vägen till förbättring varierar med alkoholberoendets svårighetsgrad. Personer med ett mindre utvecklat beroende uppger ofta *fogden*, det vill säga 'faktiska eller hotade konsekvenser av drickandet' eller 'effektiv konfrontation', som skäl till varför de ändrat sina alkoholvanor. Personer med ett utvecklat beroende och som har genomgått en förbättring, lägger stor vikt vid *flickan* - nya relationer, och *frälsningen* - ett religiöst engagemang och AA eller någon annan ersättning för alkoholen, som erbjudit en ny källa till självaktning och nya människor att bry sig om, vilket också åskådliggjorts i den amerikanska studien (Lindström i alkohol & narkotika, 1994).

AA understryker att deras behandlingsprogram är "andligt" men inte "religiöst", det är upp till individen själv vem eller vad som är Gud (Helmerson Bergmark, 1995). Andlighet framställs i termer av något personligt, självupplevda erfarenheter, medan religion mer ses som en samling regler eller föreskrifter. Dock kan man använda religion för att nå sin andlighet.

3.4.2 AA-rörelsens syn på drogbruk och drogberoende

Inom AA ses alkoholism som en fortskridande och obotlig sjukdom som vissa individer kan vara mottagliga för. Enda sättet att bli frisk är genom total avhållsamhet från alkohol (Helmerson Bergmark, 1995). Det kan man klara med hjälp av andra alkoholister och de tolv stegen, programmet för tillfrisknande. Sjukdomsmodellen återfinns i dr Silkworth's version. Dr Silkworth från USA var många AA-deltagares läkare från 1930-talet och framåt. Han utvecklade tesen om alkoholism som en fysisk allergi som vissa människor föds med. Allergi modellen kom att integreras i AA-ideologin, dock nämns allergin numera sällan i vare sig AA eller i andra sammanhang. Silkworth's tes användes inte på grund av att han eller någon annan såg den som en sanning, utan för att den var en bra metafor för hur alkoholisten upplever sina alkoholproblem.

För att bli nykter alkoholist krävs det inte enbart att man internaliserar sjukdomsmodellens livstidsperspektiv i någon form. Inom AA är inte alkoholism någonting man har, utan det är någonting man är, vilket också är en del av självbilden, en egen identitet. En AA-deltagare ser inte sitt drickande som alkoholistiskt utan det är han som är alkoholist (Helmerson Bergmark, 1995).

3.4.5 Pingströrelsen

Moderna pingstväckelsen föddes i Kansas, USA 1901. Därifrån spred den sig snabbt över hela världen och kom till Sverige 1907. År 1911 blev Lewi Pethrus föreståndare för Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, en liten baptistförsamling (<http://susning.nu/Pingstr%F6relsen>). Konservativa baptister betraktade Pingströrelsens andedop, tungomålstalande och helbrägdagörelse som något osunt. Detta ledde till spänningar mellan dem och pingstvännerna (http://www.fc.crossnet.se/pingst/PRP/fraga_pingstpastorn). Oenighet rådde även om frågor rörande nattvarden. Pethrus ansåg att alla troende och döpta personer skulle få ta nattvarden även om de inte tillhörde församlingen. Baptisterna krävde dock att enbart församlingsmedlemmarna skulle få delta i nattvardsfirandet. (http://johanneskyrkan.org/docs.doc_print.php3?id=219). Dessa händelser bidrog till att Filadelfiaförsamlingen 1913 blev utesluten ur baptistförbundet. Filadelfiaförsamlingen har sedan dess varit en fri församling. Pethrus föreståndarskap i församlingen upphörde 1958.

Filadelfiaförsamlingen i Stockholm är en frikyrka inom Pingströrelsen. Sveriges pingstförsamlingar är självständiga och fattar sina egna beslut. Dock samarbetar församlingarna genom olika nätverk samt genom ett flertal projekt både i och utanför Sverige (<http://www.pri.pingst.se/forsamlingen.asp>). Pingstkyrkan bedriver genom LP-förbindelsen ett socialt arbete för att hjälpa missbrukare tillbaka till ett normalt samhällsliv fritt från alkohol och droger, man förmedlar även en kristen och positiv livssyn. För det mesta heter kyrkorna "Pingstkyrkan", men kan också heta Elim, Filadelfia och Smyrna. Medlem i församlingen blir man genom dopet, vilket ses som ett bekännelsedop.

För Pingströrelsen är bibeln Guds ofelbara ord. De tror på en Gud uppenbarad i tre personer: *Fadern, Sonen och Den helige Ande* (<http://susning.nu/Filadelfiakyrkan>). Pingströrelsen har inte någon skriven troslära eller bekännelseskraft utanför bibeln. Dock innefattar tron i korthet: en Gud som är evig och hela universums skapare. Jesus är Guds son som genom sin död på korset och genom sin uppståndelse från de döda försonat människan med Gud. Det är endast genom Gud som människan kan få syndernas förlåtelse. Den helige Ande är en hjälp

för de kristna att leva såsom Jesus lärde. Bibeln är Guds ord. Helande från sjukdom och andra under kan ske som svar på bön. Jesus ska återkomma och ta med sig alla de som tror på honom till himlen (http://johanneskyrkan.org/docs/doc_print.pnp3?id=219).

3.4.6 Pingströrelsens syn på drogbruk och drogberoende

En debatt förs inom Pingströrelsen huruvida bibeln kan ge stöd för absolutism eller om det snarare stödjer ett måttligt, möjligtvis till och med ett hälsosamt bruk av alkoholhaltiga drycker. Olof Djurfeldt, chefredaktör på tidningen Dagen, skrev om problemet på ledarplats 1983 (Johansson, 1997). Enligt honom var det huvudsakliga motivet till alkoholbruk socialt betingat. Man frågar sig dock inte varför alkoholbruket har tagit fart inom till exempel folkväckelsens rörelser, utan ser det som en anpassning till etablissemangets dryckesvanor. Inom Pingsströrelsen innebär nykterhetslöftet i praktiken att ”agnarna skiljs från vetet”.

De som nekar till att avge detta löfte markerar, i och med det tydligare än tidigare, sig som avvikare från ”den rätta vägen”. Man sätter inte längre sin tilltro till ”andens kraft” utan tvingas till handling genom kraften i en ritual (Johansson). Det grundläggande motivet är solidaritet till de människor, bröder och systrar som blivit befriade från sitt beroende av droger och alkohol. Solidariteten innebär att man avger ett personligt löfte om absolutism för att minska risken för återfall i missbruk.

På grund av en successivt pågående liberalisering och upplösning av det mönster som var självklart under rörelsens väckelsefas, är inte den svenska frikyrkorörelsen längre självklart absolutistisk (Johansson). Det är just inom den successiva liberaliseringen som det måttliga bruket av alkohol har smugit sig in tillsammans med en rad andra ”världsliga” bruk. För pingstförsamlingarna anses rökningen och inte alkoholen vara ett problem. Till skillnad mot alkohol syns och känns rökningen, medan alkoholen lätt kan hållas i skymundan. För en del människor inom Pingströrelsen anses det vara legitimt med en drink och att dricka vin till maten.

3.4.3 LP-stiftelsen

LP står för Lewi Pethrus, som också startade Lewi Pethrus stiftelse 1959 för filantropisk verksamhet (Johansson, 1997). Stiftelsen är störst i landet inom den religiösa missbrukarvården med elva behandlingshem, varav tre är stora familjeanläggningar (Lisinski i Alkohol & Narkotika, 1994). Den arbetar bland annat med rehabilitering av alkoholskadade och

narkomaner. Av LP-stiftelsens cirka 400 anställda har två tredjedelar själva varit missbrukare och genomgått rehabilitering vid något av stiftelsens vårdhem (Johansson, 1997).

LP-stiftelsens första föreståndare var Erik Edin. Hans outtröttliga arbete med att hjälpa utslagna människor började vid en gudstjänst i Pingstkyrkan i Uppsala i början på 1950-talet. Edin hade själv alkoholproblem, men blev fri från det genom sin tro till Jesus (<http://www.lp-verksamheten.nu/tidningen/nr2002-4/sid3-edin.asp>). Han var övertygad om att ifall han kunde bli löst från sitt alkoholbegär genom Guds kraft, så kunde även andra bli det. Ryktet om hans insatser nådde så småningom pastor Lewi Pethrus i Filadelfiakyrkan i Stockholm. Pethrus bad Edin komma till Stockholm och börja arbeta inom församlingens egen verksamhet bland utslagna, Räddningsmissionen. Den ledande centralgestalten Erik Edin avled vintern 2002, 82 år gammal.

LP-stiftelsens ideologi - missbrukarvård på kristen grund - där de hjälpsökande får möta personligt kristna människor i behandlingen och erbjuds ett hopp inför framtiden genom tron på Jesus Kristus (<http://www.susning.nu/filadelfiakyrkan>).

De som söker sig till behandlingshemmen måste i praktiken vara starkt religiöst intresserade. Den religiösa omvändelsen är a och o i vården för LP-stiftelsen (Lisinski i Alkohol & Narkotika, 1994). Bibelläsning och bön är viktiga inslag i behandlingen och starka band knyts till Pingströrelsen. Att få en andlig upplevelse innebär att uppleva att det finns en makt som är större än jaget. Att till varje pris vidmakthålla föreställningen om en självmakt och en självkontroll kan bli en börda och en ensam kamp (Johansson, 1997). Att komma till insikt om att man ingår i ett sammanhang som är större än jaget kan vara en befrielse. Självbördan faller således av.

Att skilja mellan det religiösa och det andliga har betydelse för LP-stiftelsens relation till Pingströrelsen (Johansson). LP-stiftelsens folk leder i andlighet, men kommer på efterkälken när det gäller religiositet. Det omvända gäller inom Pingströrelsen.

Inom stiftelsen är det mest viktiga inte att individen blir av med sitt spritbegär utan att en syndare blir frälst (Johansson). Målet för LP-stiftelsen är den religiösa avgörelsen, den grund på vilken det nya livet ska byggas.

3.4.4 LP-stiftelsens syn på drogbruk och drogerberoende

LP-stiftelsen anser inte att alkoholism och narkotikamissbruk är en sjukdom, men att detta kan orsaka somatiskt lidande, och är ett symptom på att individen har ett felaktigt förhållande till Gud (Johansson, 1997). Vidare intresserar sig stiftelsen inte nämnvärt för hur missbruk egentligen bör definieras. Det räcker med att konstatera att personerna som söker sig till stiftelsen oftast har kommit långt i sin missbrukarkarriär.

LP-stiftelsen är en total alkohol- och drogfri miljö. Det enda som accepteras är tobak, kaffe och te. Beroendet av alkohol och droger ska brytas och ersättas med ett gudsberoende (Johansson).

Rehabiliteringens grunder är bland annat, frigörelsen från missbruket och är enligt LP-stiftelsen 'själens frälsning' (Johansson). Eftersom nykterheten inom LP-stiftelsens ideologi kräver ett rätt förhållande till Gud, omvändelsen, kan man möjligen säga att primärbehandlingen utgörs av den tid som går från intagning till omvändelse, vanligen en till tre veckor.

3.4.7 Den religiösa omvändelsen

Omvändelsen som erfarenhet, fenomen och begrepp, är själva grundprincipen i Pingströrelsen och LP-stiftelsen (Johansson, 1997). Inom Pingströrelsen har omvändelsen sin självklara bibliska förklaring, vilken är ett förvandlande ingripande av Gud eller Jesus i det ögonblick då individen anspråkslöst inser sin ställning och därmed förklarar sig beredd att underordna sig, att bli en bättre människa och öppet erkänna sitt beroende av Gud. Den klassiska omvändelsen har ofta förklarats av rörelser som exempelvis Pingströrelsen, som en stark emotionell upplevelse, dramatik och plötslighet, och den framstår gärna efteråt som ett betydande vägskepp i den omvändes liv, lätt ihågkommet vad gäller exakt tid och plats.

Den kristnes liv domineras fullständigt av omvändelsen, så till den grad att allt annat blir av mindre betydelse (Johansson). Var än den omvända befinner sig förväntas helhetsperspektivet råda, förhållandet till Gud: 'icke jag, icke min vilja, utan din, Herre'. Eftersom tillströmningen av nyomvända utgör själva motorn i LP-stiftelsens verksamhet, förutsätts omvändelsen vara det mest framträdande i livet.

3.4.8 Analys

Som svar på våra frågeställningar angående Narconon kom vi i vår studie fram till, att de erbjuder en drog rehabilitering som riktar sig till individer med varierande drogproblem. Vidare är behandlingen individuellt anpassad och består av åtta olika steg och programmet genomförs under tre till nio månader, exklusive ett års uppföljning (Larsson, 2000). Beträffande Narconons syn på drogbruk anser de att det finns två elementära anledningar till varför man använder droger, dels något man vill undvika dels något man eftersträvat men varit oförmögen att åstadkomma. Gällande deras syn på drogberoende ser de inte beroendet som någon sjukdom. Grundaren av Narconon William Benitez såg missbruket som ett handikapp, en sorts oförmåga (www.narconon.a.se). Narconon i Eslöv anser att individen har en egen valmöjlighet att välja bort missbruk av alkohol och andra droger, genom att denne inser sitt ansvar för det tillstånd som han/hon befinner sig i. AA-rörelsen däremot, ser missbruket som en sjukdom och LP och Pingströrelsen anser att den drabbade har ett felaktigt förhållande till Gud.

I vår frågeställning angående förekomsten av vetenskapliga bevis på att Narconons behandling fungerar, har vi enbart funnit forskning från 1981 som gjordes av sociologen, Peter Gerdman (1981). Utvärderingen är tjugofyra år gammal, och gjordes på ett behandlingshem i Stockholm. Övrig utvärdering av verksamheten har Narconon själva gjort.

Att vara professionell innebär oftast, att man förvärvat sig en yrkeskompetens och använder sig av denna och som samtidigt bygger på såväl teoretiska studier som praktiskt erfarenhet och förvärvad skicklighet (Bernler, Cajvert et al, 1999). Enligt Narconon är deras personal professionell i den bemärkelsen att merparten av dem har genomgått behandlingsprogrammet och vet därmed vad som fungerar. De har erfarenheter om hur man tar sig ur ett missbruk och lyckas fortsätta att vara drogfri. Detta kan vara en fördel, eftersom personal med missbruksbakgrund ofta är väl bekanta med de förhållanden som föreligger i missbruksgruppen och innehar särskilda kunskaper för att exempelvis kunna avslöja missbruk bland klienterna. Dessa kan fungera som förebilder och även vara bevis på att det går att sluta med missbruket.

När det gäller den teoretiska delen har Narconon i Eslöv mycket samarbete med Narconons europakontor i Köpenhamn som hjälper till med att utbilda personal. Länsstyrelsen har gjort en bedömning av Narconons verksamhet, där personalen har redogjort för den utbildning de har, och vad som är L Ron Hubbards metodik (Kontrakt-ramavtal, 2004). All personal är

utbildad i programmetodiken för att kunna leverera Narcononprogrammet. Samtliga av de nämnda organisationerna har internutbildningar. Något som framgick, under intervjuerna, var önskemål om att docent Mats Fridell ska genomföra en professionell utvärdering av verksamheten för att se hur resultatrik den är.

Narconons koppling till Scientologirörelsen är de grundläggande åtta stegen i behandlingsprogrammet och de åtta dynamikerna som ingår i steg sex och sju (Nycander, 1977). Enligt dem själva har verksamheterna ett ömsesidigt samarbete i form av support, arbete, pengar och föreläsningar. Som de själva uttrycker det har de samma farsa, och syskon samarbetar ibland. Narconon har förknippats med scientologerna, men själva påstår de sig vara religiöst obundna (Nycander).

Inom organisationsteorin beskriver man organisationer som en stor samling människor, som arbetar för att uppnå vissa mål (Giddens, 2003). Beträffande Narconon, AA-rörelsen, Pingströrelsen och LP-stiftelsen finns det en samling människor som bedriver socialt arbete, målet är att få individen drogfri. Enligt Weber behöver en organisation skrivna regler för att kunna fungera och den behöver olika register och arkiv, där informationen kan lagras. Organisationer kan ha olika utgångspunkter (Fridell, 1996). Samtliga organisationer har religiösa eller andliga värderingar, förutom Narconon som är religiöst obundet. Det kan diskuteras huruvida AA är religiöst eller inte. AA understryker att deras behandlingsprogram är "andligt" men inte "religiöst", det är upp till individen själv vem eller vad som är Gud (Lisinski i Alkohol & Narkotika, 1994). Inom LP-stiftelsen har andligheten en större roll än det religiösa, det omvända gäller för Pingströrelsen. Dock har de den religiösa omvändelsen gemensamt, som har en central roll och som enligt dem själva är den kortaste vägen till ideologins renhet (Johansson, 1997). Narconon och AA är självhjälsprogram, däremot anser Pingströrelsen och LP-stiftelsen att drogfriheten sker med hjälp av Gud.

Samtliga organisationer har byggt upp sin verksamhet med hjälp av ett karismatiskt ledarskap, ett ledarskap som stabiliserar den ideologiska kursen i organisationen på ett snabbt och slagkraftigt sätt (Fridell, 1996). Personlighetsdrag och egenskaper hos ledaren som tidigare haft ett högt värde, kan senare bli ineffektivt och direkt destruktivt. Exempel på ledare som haft en central roll är William Benitez som med hjälp av idéer och metoder från grundaren till Scientologirörelsen, L Ron Hubbard, startade länkrörelsen Narconon. Inom AA-rörelsen var Bill Wilson och dr Bob ledande frontfigurer. Lewi Petrus startade Pingströrelsen och kom

även senare att grunda LP-stiftelsen. Erik Edin var LP-stiftelsens första föreståndare och dess centralfigur.

I början av vårt arbete nämnde vi socialsekreterarnas misstro mot Narconon och deras behandling. Av socialsekreterare som vi har intervjuat när det gäller deras syn på ideologi i behandling, samt hur den påverkar behandlingshemmens professionalitet, har vi bland annat fått svar som, ideologin får inte ligga före behandlingen, samt att många av de religiösa hemmen arbetar med att frälsa klienterna istället för att arbeta med deras problematik. De var också misstänksamma mot religiös ideologi.

Genom våra intervjuer med socialsekreterarna kan vi bara konstatera att mycket av den gamla misstron lever kvar. Av sex stycken var fem negativt inställda till Narconon, däremot påpekade de att om klienten själv valde Narconon som behandlingsalternativ, så godtogs det. Förutom det var de negativt inställda till verksamheten. Socialsekreterarna svarade likartat i samtliga frågor, helt oberoende av varandra och oavsett hur länge de har varit yrkesverksamma. Vid intervjuerna med personalen på Narconon fann vi att de inbördes svarade likartat på samtliga frågor. Med tanke på att de har en gemensam grundsyn är detta inte anmärkningsvärt. Skillnaden dem emellan är att socialsekreterarna placerar och Narconon behandlar. Likheterna dem emellan är att de vill få sina klienter drogfria.

Enligt Bourdieu ska det inom ett fält finnas en doxa, en föreställning som är självklar, en sak som inte behöver uttalas (Jansson i Kristiansen, 1994). Bland de organisationer vi har nämnt är den gemensamma nämnaren, behovet att hjälpa andra människor via tron eller andra erfarenheter av missbruksproblem. Ett socialt fält enligt Bourdieu är ett konkurrensfält som befolkas av människor som strider om något som står på spel och är gemensamt för dem. Inom det sociala arbetet råder det en ständig diskussion om vilka metoder som är bäst för att kunna hjälpa andra människor.

4 Sammanfattande slutdiskussion

Vårt syfte med uppsatsen var huvudsakligen att undersöka Narconons syn på drogbruk och drogberoende samt försöka förstå kopplingen mellan professionalism och religiös ideologi i behandling. I vår studie kom vi fram till att Narconons personal har en likartad syn på drogbruk och drogberoende. Inom Pingströrelsen och LP-stiftelsen är synen på drogbruk och

drogberoende densamma utifrån den litteratur vi har studerat, och att personen alltså har ett felaktigt förhållande till Gud, medan AA-rörelsen anser att alkoholism är en obotlig sjukdom.

Beträffande Narconons koppling till Scientologirörelsen kom vi fram till att de grundläggande övningarna inom Narconons program är desamma som i Scientologirörelsen, sambandet dem emellan är bruket av jämförligt material. Inom AA-rörelsen, Pingströrelsen och LP-stiftelsen har tron på Gud eller gemenskapen inom gruppen en framträdande roll i behandlingsarbetet. Enligt Narconon är deras personal professionell i det avseendet, att nästan all personal har genomgått samma behandlingsprogram som klienterna. De vet i och med det vad som fungerar, eftersom de har erfarenheter om hur man slutar med missbruket och hur man lyckas hålla sig drogfri. Mycket av detta går även att applicera på AA, Pingströrelsen och LP-stiftelsens personal, då många av dem har varit före detta missbrukare.

Behandlingsstegen som Narconon använder sig av i sitt behandlingsprogram är grundläggande för de olika behandlingshemmen idag. Tillvägagångssättet för att nå dit skiljer sig dock. De här stegen bör finnas med på ett eller annat sätt för att kunna bli drogfri och kunna göra upp med sitt förflutna, men också för att gottgöra den skada man har tillfogat sina anhöriga, sina vänner med flera

Innan vi påbörjade vår studie trodde vi att kontakten med Narconon skulle vara mycket svårare att etablera, men vi kom att upptäcka att det snarare var tvärtom. Vi hamnade däremot direkt på ett sidospår då vi i början inriktade oss på Scientologirörelsen och dess grundare L Ron Hubbard. Det medverkade till att vi hade svårt att se objektivt på vad Narconon är och vad de står för. När vi vände på det blev det genast kärvare med fler frågetecken än tidigare. Frågetecken som vi sakta men säkert avverkade under processens gång.

Huruvida det finns några vetenskapliga bevis på att Narconons behandling fungerar eller inte, fann vi endast Peter Gerdmans utvärdering om verksamheten från 1981. Gerdmans utvärdering har tolkats olika beroende på vilket syfte man ska ha resultatet till. Med utgångspunkt i vårt arbete och genom den information vi har fått från Narconon kan vi bara konstatera att vidare forskning om Narconons behandlingsverksamhet behövs. Narconon gör själv kontinuerliga uppföljningar av sina klienter efter avslutad behandling. Dessa i all ära, men för att kunna förankra resultaten hos olika myndighetsutövare måste dessa värderas av utomstående bedömare, som varken personligt eller ideologiskt är knutna till verksamheten. Hur objektiv

kan man vara om man själv ska värdera resultatet av sitt arbete? I det här fallet enligt föreståndaren på Narconon, hoppas man på ett samarbete med docent Mats Fridell, för närvarande verksam vid Lunds Universitet.

Oavsett vilket behandlingsalternativ/program som klienten genomgår, är ett av målen att individen blir drogfri, sedan finns det olika vägar att nå dit. Det faktum att nästan all personal i de olika verksamheterna är före detta missbrukare och som i samtliga fall, utom när det gäller Narconon, har en gudstro vilket möjligen kan bidra till den misstro som finns att ett beroende byts ut mot ett annat. Ju mer vi har studerat Narconon desto mer känner vi deras strävan att få bort stämpeln att de tillhör Scientologirörelsen och att de är religiöst obundna. Människans misstro kan oftast förklaras av att man lever kvar i det gamla och att man har värderingar som i mångt och mycket bygger på okunskap.

Vi har valt att avsluta sammanfattningen med nedanstående citat då vi anser att det måste gälla inom allt slags behandlingsarbete med människor oavsett om det är inom Narconon, AA-rörelsen, Pingströrelsen eller LP-stiftelsen.

”En ständig strävan att i yrkesutövandet styras av det som, på kort och lång sikt, gagnar den hjälpsökande, inte de egna behoven, känslorna och impulserna” (Holm i Melin & Näsholm, 1998, sid 258).

5 Litteraturförteckning

Bernler, Gunnar & Cajvert, Lilja & Johnsson, Lisbeth & Lindgren, Hans (1999). *Psykosocialt arbete*. Idéer och metoder. Natur och Kultur. Lund: Studentlitteratur

Carlsson, Henry (1987). *Indragna bidrag kan inte stoppa oss: Narconon ger inte upp*. Sydsvenska Dagbladet 1987-12-10

Dahlgren, Lars & Kristiansen, Arne (red) (1994). *Moderna klassiker och socialt arbete*. Rapport nr 38, Institutionen för Socialt arbete: Umeå Universitet

Fridell, Mats (1996). *Institutionella behandlingsformer vid missbruk – organisation, ideologi och resultat*. Stockholm: Natur och Kultur

Föreningen Narconon i Sverige (1977). *Heroin 77, vändpunkt i narkotikafrågan*. Vårby: Narconon

Föreningen Narconon (2004). *Prospekt av Narconon i Eslöv*.

Gerdman, Peter (1981). *Åtalet mot Narconon: Maktmissbruk mot missbruksbot*. Dagens Nyheter 1981-05-07

Gerdman, Peter (1981). *Utvärdering av Narconon, del ett*. En studie om och med en länkrörelse bland drogmissbrukare i Stockholm. Institutet för social forskning: Stockholm Hämtad ifrån Frontgruppens hemsida http://ulf.ing-steen.se/~ulf/gerdman_on_narconon1.htm 041214

Giddens, Anthony (2003). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur

Goldberg, Ted (red) (2005). *Samhällsproblem*. Sjätte upplagan. Lund: Studentlitteratur

Halvorsen, Knut (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Helmerson Bergmark, Karin (1995). *Anonyma Alkoholister i Sverige*. Stockholm: Almqvist och Wiksell

Hilte, Mats (2001). *Pm för uppsatsskrivande*. Lund: Studentlitteratur

Hubbard, L Ron (1974). *Tankens grunder*. Andra upplagan. Översatt till svenska av Emgård, Agneta. Köpenhamn: Publikationsdepartment, cop.

Johansson, Göran (1997). *För mycket jag, för lite Jesus*. LP-stiftelsens vård av missbrukare sedd ur ett socialantropologiskt perspektiv. Stockholm: Sköndalsinstitutet

Johansson, Katarina & Wirbing, Peter (1999). *Riskbruk och missbruk*. Alkohol - Läkemedel – Narkotika. Uppmärksamma, motivera och behandla inom primärvård, socialtjänst och psykiatri. Stockholm: Natur och kultur

Josephson, Håkan (2003). *Norstedts Uppslagsbok*. Trettonde upplagan. Prisma: Italien

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, Håkan (2000). *Narconon Drogutbildning och rehabilitering*. Hur man hanterar drogberoendets nedåtgående spiral. Narconon- Nytt Special nr 4. Vårby: AM- tryck.

Lindström, Lars, Lisinski, Stefan et al (1994). *Den kristna vården i Sverige*, Alkohol och Narkotika, häfte 1. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Lunds Länsstyrelse (2004). *Ramavtal om vård med Narconons behandlingshem i Eslöv*. (Opublicerad kopia) 2004-06-29

Meeuwisse, Anna & Sunesson, Sune & Swärd, Hans (red) (2000). *Socialt arbete*. En grundbok. Natur och Kultur. Lund: Studentlitteratur

Melin, Ann-Gerd & Näsholm, Christina (1998). *Behandlingsplanering vid missbruk*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur

Nycander, Svante (1977). *De fördömda scientologerna*, ett debattinlägg om de religiöst avvikande och narkomanvårdsprogrammet Narconon. Stockholm: Proprius.

Patel, Runar & Davidsson, Bo (1994). *Forskningsmetodikens grunder*. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning. Lund: Studentlitteratur

Thurén, Torsten (1991). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Runa Förlag. Lund: Studentlitteratur

Trost, Jan (1997). *Kvalitativa intervjuer*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur

Internet

Centralförbundet för alkohol och narkotika <http://www.can.se> 041026

Narconons hemsida www.narconon.a.se 041029

Scientologirörelsens hemsida <http://swedish.drugsalvage.org/page10.htm> 041214

Kritik och recensioner om Scientologirörelsen av Johan Berggren

<http://www.kritik.com/recensioner/index2.html> 041102

Sidor om Pingströrelsen och LP-stiftelsen besökta 041225

http://fc.crossnet.se/pingst/PRP/fraga_pinstpastorn

Klicka på Pingströrelsen och sedan svar till förgrundsgestalt.

http://johanneskyrkan.org.docs.doc_print.php3?id=219

<http://www.pri.pingst.se/forsamlingen.asp>

<http://susning.nu/Pingstr%20f6relsen>

<http://susning.nu/Filadelfiakyrkan>

<http://www.lp-verksamheten.nu/tidningen/nr2002-4/sid3-edin.asp>

6 Bilagor

6.1 Intervjuguide till personal och praktikant på Narconon

- 1 Hur länge har du arbetat/praktiserat här?
- 2 Vad har du för utbildning?
- 3 Vad har du för arbetslivserfarenhet?
- 4 Hur kom du i kontakt med Narconon?

- 5 Vad tror du orsakar drogbruk?
- 6 Vad tror du får en person att sluta ta droger?
- 7 Vilken syn har du på drogberoende?
- 8 Vad tycker du om Narconons behandlingsmetoder?
Om bra... utveckla. Vad tycker du är bra?
- 9a Narconon är förknippad med Scientologirörelsen,
delar du den trosuppfattningen?
Om personen inte tillhör den trosuppfattningen för och nackdelar med den?
- b Om personen tillhör scientologin, vad är det då du har fastnat för?
- 10 Hur ställer du dig till religion och trosuppfattning i ditt
arbete/praktik på Narconon?
- 11 Vad har den för inverkan på ett professionellt plan?
- 12 Vad har den för inverkan på ett personligt plan?
- 13 Om personen inte är religiös eller avviker från den scientologiska tron,
hur fungerar det?
- 14 Är det något du vill tillägga i intervjun?

6.2 Intervjuguide till socialsekreterarna

- 1 Hur länge har du arbetat som socialsekreterare?
- 2a Känner du till behandlingshemmet Narconon?
- b Vad är din uppfattning om dem? Motivera ditt svar.
- 3a Är det mycket ”prat” om Narconon inom socialtjänsten?
- b Är inställningen till dem positiv eller negativ?

- c Om negativ, varför då?
- 4a Har du haft klienter placerade där?
- b Har det varit bra eller dåligt?
- 5a Narconon är förknippade med Scientologirörelsen. Påverkar det ditt val av behandlingshem? Om ja... hur tänker du då?
- b Tror du att det påverkar deras professionalitet? På vilket sätt?
- 6 Vad anser du är viktigt vid valet av behandlingshem?
- 7 Känner du att du har tillräckligt med kunskap för att kunna placera en klient på Narconon?
- 8 Vilken inställning har du till andra behandlingshem som också har en ideologisk inriktning som till exempel LP-stiftelsen?
- 9 Är det något du vill tillägga i intervjun?